

Jornada

AUTOLESIONS I CONDUCTES SUÏCIDES EN INFÀNCIA, ADOLESCÈNCIA I JOVES

Barcelona, 27 d'octubre de 2023 – CoMB

En la presentació de la jornada, Joan Vugué, director del PDSMiA, Josep Vilajoana, president de la FCCSM i Anna Robert, membre del Ctè. Organitzador, donen la sortida a diferents qüestions. Per una banda, en l'edat adulta apareixen molts problemes de salut mental relacionats amb traumes que s'han produït en els primers anys de vida i joventut, caldria potenciar la prevenció i la intervenció en edats primerenques. Per altra banda, l'augment d'autolesions i codis risc suïcidi en els darrers anys és molt preocupant, i com donar atenció a aquesta manera d'expressar el malestar dels joves, és tot un repte. També en aquesta introducció, s'obren temes com: el cos, el cos en relació amb l'altre, les expectatives sobre el cos, i els efectes indesitjables de la digitalització des de la primera infància.

S'inicia la conferència inaugura "Si el suïcidi i les autolesions són les respostes, quines són les preguntes?". Ester Boixadera, moderadora de la taula, presenta als dos conferencians: Monserrat Puig i Enrico Mora. Es presenten 5 eixos sobre els quals conversar: el cos, el fet relacional, la vida, les eines davant el malestar, i els apunts per l'esperança. S'inicia el diàleg i van apareixent qüestions com: la manca d'espais d'escolta, la societat de la individualització que aboca a soledats i pèrdua de llaços comunitaris, la construcció de l'individu com un empresari de sí mateix a la recerca del rendiment i la producció, la importància de la construcció de l'un mateix amb els altres, el cos com espai per la construcció de la identitat, el cos com a producte susceptible de modificació, les autolesions com a regulació del patiment, la paradoxa d'un cos solitari però marcat pel vincle social, la pregunta dels joves "quin valor tinc per l'altre?", l'autolesió com una forma de comunicar, la importància de no deslligar les autolesions de les dificultats que comporta existir, el fet de "no saber què em passa" o "què li passa i de com es pot co-construir un espai terapèutic per abordar això tot posant paraules al dolor.

La primera taula, moderada per Empar Murgui, introdueix la impulsivitat, la compulsió, i el caràcter addictiu de l'autolesió. Dona pas a Marta Mataix, que parla dels infants, dels seus intents per afrontar l'angoixa, de com a partir del joc, i en col·laboració amb la família, es pot contenir aquesta angoixa en els petits i donar pas a altres respostes més adaptatives. De com trobar temps els adults per estar amb els nens, i com potenciar llenguatges d'interacció davant l'empobriment narratiu que suposen les pantalles. Albert Chamorro parla de l'atenció a les autolesions en el context d'un Hospital de Dia d'adolescents. Inicia la seva presentació amb el concepte de mentalització, i la necessitat d'oferir espais de simbolització (semàfor de l'home llop, sac de pusheen) per poder significar l'angoixa sense haver-se de fer mal. Algunes actuacions terapèutiques: cures d'infermeria, teràpia familiar sistèmica, mindfulness, oferir alternatives a l'autolesió. Fran Villar aporta llibres i articles de com aproximar-se al fet suïcida i, en especial, a la prevenció del suïcidi. A partir d'un article clàssic dels anys 60 d'Erwing Ringel exposa els components de la conducta suïcida (constricció, inhibició de l'agressivitat, fantasies suïcides), què preguntar per saber si algú té un alt risc de fer un gest suïcida, i què fer davant la verbalització d'intenció suïcida per part d'algú: actitud proactiva, immediata, assistència amb compromís de continuïtat, promoció de formes positives de vida, plans de seguretat i construcció d'un entorn segur, limitar l'accés a mètodes suïcides.

La darrera taula la presenta i modera Sunsi Segú, que reprèn el tema de pensar l'autolesió com a forma d'expressió del malestar i passa la paraula a Marta Golanó, que presenta les parentalitats en risc començant amb una pregunta: si l'adult és qui s'ha d'encarregar de fer la funció decodificadora de l'angoixa dels infants i joves, què passa quan aquests adults no poden mentalitzar? Parla dels factors de risc per aquestes parentalitats "fràgils", tot comentant l'aferrament insegur i les conseqüències d'aquest. Aporta una proposta preventiva d'intervenció amb pares, per evitar qualsevol forma de violència que pugui alterar la relació d'aferrament. Aida Romero presenta el malestar dels docents a l'hora d'atendre complexitats a l'aula i la manca de recursos dels instituts. Exposa l'experiència del Programa Salut i Escola del Baix Llobregat, i fa la reflexió que dels molts tallers que s'imparteixen, encara son pocs els que tracten les autolesions i la

conducta suïcida, perquè probablement encara topem amb l'estigma i la por. Al seu torn, Eduardo Valenciano fa una presentació acurada sobre els estudis d'autolesions no suïcides fins a data d'avui: la prevalença, les funcions intrapersonals i interpersonals d'aquestes autolesions, el fet que l'autolesió pot ser la porta d'entrada per conductes suïcides, la relació entre autolesions i altres formes d'autodany o conductes addictives (ex. joc patològic). Rescata el paper de la família per poder connectar amb els seus fills, per estar més presents.

Per finalitzar Albert Montaner fa una cloenda d'agraïment al Comitè Organitzador, a la Fundació Congrés Català de Salut Mental, als professionals intervinents i assistents, i en particular a Susana Brignoni que no ha pogut participar a la Jornada i moderar la taula tal i com estava previst. Tanca amb el repte de seguir preguntant-nos com escoltar i com veure el malestar. I amb una petició: poder tenir més espais per poder afavorir processos de desenvolupament càlid i genuí.